

Særlig klimaindsats 2020-2021

Forskning i og udvikling af koncept for beregning af klimabelastning på bedriftsniveau samt koncept for rådgivningsydelser til bedrifterne

1. Baggrunden for indsatsen

I maj 2019 blev en politisk aftale om omstilling af landbruget vedtaget af den daværende regering – Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti samt Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti.

Et af initiativerne i aftalen er en indsats om klimaregnskaber og oplysning på bedriftsniveau. Følgende fremgår af aftalen:

Der er behov for at styrke de enkelte bedrifters viden om de klimamæssige konsekvenser af deres produktion og i tilknytning hertil at give dem nogle styringsredskaber i forhold til at planlægge deres landbrugsdrift, så den bliver mere klimavenlig. Derfor igangsættes et initiativ for at udvikle et koncept for klimaregnskaber på bedriftsniveau samt rådgivningskoncept ift. klimavenlig produktion.

2. Beskrivelsen for indsatsen

I aftalen er der afsat 7,7 mio. kr. til forskning i og udvikling af et koncept for beregning af klimabelastning på bedriftsniveau samt forskning i og udvikling af rådgivningsydelser til bedrifterne med udgangspunkt i konceptet. Konceptet skal opgøre bedrifternes klimapåvirkning og sikre den enkelte landmand et grundlag for at vurdere sine handlemuligheder i forhold til klimavenlig produktion.

Bevillingsrammen udgør 7,6 mio. kr., idet der er afsat 1 pct. til administration

Miljø- og Fødevareministeriet og Klima-, Energi og Forsyningsministeriet har i samarbejde udarbejdet et oplæg indeholdende en beskrivelse af konceptet for klimaregnskaber på bedriftsniveau.

Konceptet indeholder tre spor, som har indbyrdes sammenhæng:

1. Forskning i og udvikling af et handlingsorienteret og praktisk anvendeligt digitalt værktøj til klimaregnskab på bedriftsniveau. Værktøjet skal sikre grundlaget for en retvisende og transparent opgørelse af bedrifternes klimapåvirkning og sikre den enkelte bedriftsejer et let håndterbart og forståeligt grundlag for at vurdere sine handlemuligheder i forhold til klimavenlig produktion. Værktøjet skal desuden kunne anvendes af såvel økologer som konventionelle landbrugere i relevante driftsgrene.
2. Forskning i og udvikling af et rådgivningskoncept. Til brug for implementering af bedriftsregnskabsværktøjet skal der udvikles et rådgivningskoncept, som skal hjælpe med at omsætte beregninger fra værktøjet til en menu af tiltag for landbrugeren.
3. Et pilotforløb, hvor værktøjet og rådgivningskonceptet testes med udvalgte bedrifter med henblik på at gøre begge dele så retvisende, omkostningseffektive og praktisk anvendelige som muligt. Derefter skal værktøjet og rådgivningskonceptet tilpasses på baggrund af pilotforløbet.

Ministerierne har desuden beskrevet, hvorledes opgaven ønskes organiseret, herunder nedsættelse af en følgegruppe med en bred sammensætning af relevante repræsentanter fra den offentlige myndighed, landbrugerhvervet, videns- og interesseorganisationer samt forskningsinstitutioner.

Der henvises til ministeriernes notat "Beskrivelse af initiativet klimaregnskaber på bedriftsniveau" af 1. november 2019 for en nærmere beskrivelse af konceptet, jf. bilag 1.

Fonden kan støtte op til 100 pct. af udgifterne.

3. Om ansøger

Projektejer / ansøger skal være en juridisk enhed. Både én aktør og et partnerskab bestående af flere aktører kan komme i betragtning.

Hvis projektet søges af et partnerskab, skal der være en hovedansøger, som er den juridiske enhed, der har projektledelsen. Projektlederen hos hovedansøgeren vil være Promilleafgiftsfondens kontaktperson. Det er hovedansøgerens ansvar at orientere de øvrige partnere i projektet. Det er desuden hovedansøgerens ansvar, at der bliver afrapporteret til fonden.

4. Tildelingskriterier

Ved prioriteringen af ansøgningerne lægges der vægt på, i hvor høj grad projektet matcher opgavebeskrivelsen, jf. ministeriernes oplæg af 1. november 2019, samt i hvilken grad projektet i øvrigt lever op til fondens tildelingskriterier, jf. fondens strategi.

5. Kommunikation af støttede projekter

Der opfordres til, at det af kommunikationen og videndelingen fremgår, at indsatsen er støttet af Miljø- og Fødevarerministeriet via Promilleafgiftsfonden for landbrug. Promilleafgiftsfondens logo kan downloades fra hjemmesiden.

6. Forhold som ansøger skal være opmærksom på

Tilskuddet udmøntes gennem Promilleafgiftsfonden. Det betyder, at projekter skal gennemføres i henhold til lovgrundlaget for fonden, samt at det er fondens bestyrelse, som vurderer og prioriterer projektansøgningerne.

Der gøres opmærksom på det særlige forhold for fondens bevillingsperiode, som afviger fra fondens almindelig praksis om etårige bevillinger. Promilleafgiftsfonden har for denne indsats fået hjemmel til at give et tilsagn om tilskud for en projektperiode, som kan strække sig frem til 31. december 2021.

Der skal i lighed med sædvanlig praksis ske en afrapportering til fonden for anvendelsen af tilskuddet i form af et revisorpåtegnet regnskab samt faglig afrapportering om de gennemførte aktiviteter.

Der henvises i øvrigt til fondens generelle vejledning om ansøgning om tilskud fra Promilleafgiftsfonden samt vejledning om revision af tilskudsmidler modtaget fra Promilleafgiftsfonden.

7. Ansøgningsfrist- og form

Fristen for indsendelse af ansøgninger er **den 20. april 2020 kl. 12**. Ansøgere skal anvende det særlige ansøgningskema for puljen.

Ansøgningskemaet for puljen, vejledninger, strategi mm. kan findes på Promilleafgiftsfondens hjemmeside: <https://promilleafgiftsfonden.dk/saadan-soeger-du/klimaregnskaber-2020>

Beskrivelse af initiativet klimaregnskaber på bedriftsniveau

1.1 Baggrund

Regeringen ønsker at føre en bæredygtig politik, og skriver i ”Retfærdig retning for Danmark” at landbrugssektoren skal nedbringe udledningerne af drivhusgasser. Miljø- og Fødevarerministeriet har i samarbejde med Klima-, Energi og Forsyningsministeriet udarbejdet dette oplæg. Den 2. maj 2019 blev en politisk aftale om omstilling af landbruget vedtaget af den daværende regering – Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti samt Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti. Et aktstykke (nr. 161 af d. 19. september 2019) blev tiltrådt i september og af det fremgår det overordnede mål med initiativerne:

’ Med henblik på at fremme klimavenlig produktion i landbruget afsættes 7,7 mio. kr. til forskning i og udvikling af et koncept for beregning af klimabelastning på bedriftsniveau samt forskning i og udvikling af rådgivningsydelser til bedrifterne med udgangspunkt i konceptet. Konceptet skal opgøre bedrifternes klimapåvirkning og sikre den enkelte landmand et grundlag for at vurdere sine handlemuligheder i forhold til klimavenlig produktion. ’

Konceptet indeholder i alt tre spor, som har indbyrdes sammenhæng:

- 1) Forskning i og udvikling af et handlingsorienteret og praktisk anvendeligt digitalt værktøj til klimaregnskab på bedriftsniveau. Værktøjet skal sikre grundlaget for en retvisende og transparent opgørelse af bedrifternes klimapåvirkning og sikre den enkelte bedriftsejer et let håndterbart og forståeligt grundlag for at vurdere sine handlemuligheder i forhold til klimavenlig produktion. Værktøjet skal desuden kunne anvendes af såvel økologer som konventionelle landbrugere i relevante driftsgrene.
- 2) Forskning i og udvikling af et rådgivningskoncept. Til brug ved implementering af bedriftsregnskabsværktøjet skal udvikles et rådgivningskoncept, som skal hjælpe med at omsætte beregninger fra værktøjet til en menu af tiltag for landbrugeren.
- 3) Et pilotforløb, hvor værktøjet og rådgivningskonceptet testes med udvalgte bedrifter med henblik på at gøre begge dele så retvisende, omkostningseffektive og praktisk anvendelige som muligt. Derefter skal værktøjet og rådgivningskonceptet tilpasses på baggrund af pilotforløbet.

Tilskudsmodtagerne skal desuden bidrage til erfaringsopsamling og videndeling med afsæt i de indvundne projekterfaringer, hvilke afrapporteres til en følgegruppe. Denne er beskrevet i afsnit 1.4.

1.2 Opgavebeskrivelse

1.2.1 Beskrivelse af spor 1 – forskning og udvikling af værktøj

Værktøjet skal først og fremmest være relativt let at etablere og drive samt skabe merværdi for bedriftsejeren. Derudover skal det sikre en retvisende og transparent opgørelse af drivhusgasudledninger og -optag. Det skal skabe troværdighed på markeder og hos myndigheder og være praktisk anvendeligt på bedrifterne.

Det er væsentligt at værktøjet (prioriteret rækkefølge):

- Opgør hvad bedriftens nettoudledninger er, delt op på de forskellige sektorer, som benyttes i den nationale [opgørelsesrapport](#), det vil sige energi, industrielle processer og produktanvendelse, landbrug, arealanvendelse (Land Use, Land Use Change and Forestry: LULUCF) og affald.
- Anvender samme opgørelsesmetoder til udregning af nettoudledninger som de til enhver tid gældende nationale danske opgørelser (IPCC/FN standarder).
- Benytter eksisterende relevant data, så som input-data (fx mængden af gødning), baggrundsdata (fx vejr), og management data (fx etablerede kørespor).
- Kan benchmarke med bedriften på tidligere måletidspunkter, sammenlignelige bedrifter, og evt. bedrifter i andre lande, så vidt det er muligt.
- Opsummere styrker og svagheder ved bedriftens eksisterende indretning i relation til drivhusgasudledningerne fra produktionen.
- Differentierer mellem repræsentativt udvalgte bedriftstyper, hvor der f.eks. både kan indgå økologiske og konventionelle landbrug, bedrifter placeret med geografisk spredning i Danmark, planteproducenter, kvæg- og svineproducenter mv. samt fuldtidsbedrifter og deltidsbedrifter.

Det ville være en fordel hvis værktøjet (prioriteret rækkefølge):

- Er brugervenligt – herunder at det er digitalt med indbygget mulighed for automatiske opdateringer af grunddata og beregningsformler og nye reduktionstiltag (f.eks. nye tilsætningsstoffer til kvægfoder, når de måtte komme på markedet).
- Både beskriver territoriale emissioner fra bedriften (eksklusiv importerede produkter, såsom foder og gødning) og livscyklusemissioner fra bedriften (inklusive importerede produkter).
- Sammentænkes med eksisterende værktøjer, herunder f.eks. bedriftens miljøledelse for husdyrbrug (så vidt det er muligt), gødningsregnskab og økonomisk regnskab med henblik på synergier og praktisk anvendelse.
- Beskriver relevante usikkerheder og angiver dem for de forskellige sektorer og virkemidler.
- Både opgør emissioner per hektar og per produceret enhed.
- Eksportere anonymiserede data til at foretage dataanalyser.

Værktøjet kan med fordel inddrage eksisterende viden og erfaringer om bedriftsregnskaber og opgørelser på bedriftsniveau.

1.2.2 Beskrivelse af spor 2 – forskning og udvikling af rådgivningskoncept

For at få omsat resultaterne fra Spor 1 til handlingsanvisende viden, skal der forskes i og udvikles et rådgivningskoncept. Rådgivningskonceptet skal være målrettet landbrugeren og/eller konsulenter, og skal støtte landbrugeren med at bruge værktøjet og få lavet en klimahandlingsplan. Denne skal være en vejledning for den enkelte landbruger for at kunne implementere relevante klimatiltag.

Det er væsentligt at værktøjet (prioriteret rækkefølge):

- Indeholder en oversigt med en omkostningseffektiv handlingsmenu for de forskellige typer af bedrifter.
- Kan, så vidt muligt, beskrive forskellige virkemidlers effekter og usikkerheder, relevante synergier og sideeffekter.
- Kan anvendes på forskellige bedriftstyper, herunder både økologiske og konventionelle landbrug, bedrifter placeret med geografisk spredning i Danmark, planteproducenter, kvæg- og svineproducenter samt fuldtidsbedrifter og deltidsbedrifter.
- Kan benchmarke med bedriften på tidligere måletidspunkter, sammenlignelige bedrifter, og evt. bedrifter i andre lande, så vidt det er muligt.

Det ville være en fordel, hvis rådgivningskonceptet (prioriteret rækkefølge):

- Kan anbefale indsatser der bidrager til netto-nul udledning for de forskellige bedriftstyper.
- Sammentænkes med eksisterende værktøjer, herunder f.eks. bedriftens miljøledelse for husdyrbrug (så vidt det er muligt), gødningsregnskab og økonomiske regnskab med henblik på synergier og praktisk anvendelse.
- Kan, så vidt muligt, beskrive de driftsøkonomiske og samfundsøkonomiske konsekvenser ved forskellige tiltag.
- Kan levere en analyse af, hvordan værktøjet kan bruges som konkurrenceparameter til at markedsføre landbruget.
- Kan beskrive hvilke standarder for bedriftsregnskaber, der eksisterer i Danmark og internationalt.

1.2.3 Beskrivelse af spor 3 – pilotforløb med test af værktøjet og rådgivningskonceptet

Bedriftsregnskabsværktøjet og rådgivningskonceptet skal testes i et pilotforløb, hvor en række bedrifter vil få mulighed for at afprøve det.

Det vil være væsentligt at pilotforløbet (prioriteret rækkefølge):

- Tester værktøjet på et relevant antal bedrifter med henblik på at sikre validitet og reliabilitet. Desuden skal værktøjet være praktisk og let anvendeligt.
- Tilpasser klimaregnkabsværktøjet og rådgivningskonceptet på baggrund af viden og erfaringer indsamlet under testning.
- Udarbejder klimahandlingsplaner for de deltagende bedrifter på baggrund af beregninger fra værktøjet og rådgivning om klimavirkemidler, hvilken, så vidt muligt, inkludere benchmarking med bedriften på tidligere måletidspunkter, sammenlignelige bedrifter, og evt. bedrifter i andre lande.
- Sikrer at de deltagende bedrifter er repræsentativt udvalgte bedriftstyper, hvor der f.eks. både kan indgå økologiske og konventionelle landbrug, bedrifter placeret med geografisk spredning i Danmark, planteproducenter, husdyrproducenter samt fuldtidsbedrifter og deltidsbedrifter.

Det vil være en fordel, hvis pilotforløbet (prioriteret rækkefølge):

- Sammentænker klimahandleplanerne for de deltagende bedrifter med deres eksisterende værktøjer, herunder f.eks. bedriftens miljøledelse for husdyrbrug (så vidt det er muligt), gødningsregnskab og økonomiske regnskab med henblik på synergier og praktisk anvendelse.
- Laver en samlet opgørelse over reduktionspotentialet efter gennemførelsen af pilotforløbet.
- Laver en samlet rapport over, hvordan de deltagende bedrifter ville kunne markedsføre sig på baggrund af deres klimaregnskab.

1.3 Leverancer

Leverancer i prioriteret rækkefølge for de forskellige spor.

Spor 1) forskning og udvikling af værktøj

- I. Metodebeskrivelse af, hvordan emissionerne beregnes for de forskellige elementer i bedriftsregnskabsværktøjet
- II. Datakatalog over relevant data som anvendes til bedriftsregnskabsværktøjet
- III. Et bedriftsregnskabsværktøj
- IV. Videnskatalog som beskriver, hvad der er behov for af viden for at kunne implementere værktøjet på nationalt plan

Spor 2) forskning og udvikling af rådgivningskoncept

- I. Rådgivningskoncept som skal hjælpe med at omsætte beregninger fra værktøjet til en menu af tiltag for landbrugeren.
- II. Oversigt med en omkostningseffektiv handlingsmenu for de forskellige typer af bedrifter som indgår i pilotforløbet

Spor 3) pilotforløb med test af værktøjet og rådgivningskonceptet

- I. Tilpasning af bedriftsregnskabsværktøj og rådgivningskoncept
- II. Skabelon for en klimahandlingsplan for den enkelte bedrift
- III. Anonymiserede klimahandlingsplaner for pilotdeltagerne
- IV. En samlet opgørelse over reduktionspotentialer efter gennemførelsen af pilotforløbet

Alle leverancerne skal være open source.

1.4 Organisering

Opgaverne foreslås gennemført ved følgende organisering:

1.4.1 Følgegruppe

Til at følge fremdriften i initiativets proces skal nedsættes en følgegruppe. Formålet med følgegruppen er at sikre videndeling, formidling af relevant input til tilskudsmodtager, samt hurtig anvendelse af resultaterne af initiativet efter dets afslutning. Gruppen vil ikke have nogen styrende funktion.

Det er væsentlig at:

- Tilskudsmodtagerne nedsætter en følgegruppe i samråd med Miljø- og Fødevareministeriet.
- Følgegruppen består af en bred sammensætning af relevante repræsentanter fra den offentlige myndighed, landbrugserhvervet, videns- og interesseorganisationer samt forskningsinstitutioner.
- Følgegruppen mødes to til tre gange årligt.
- Tilskudsmodtager udarbejder en kort rapport til hvert følgegruppemøde, jf. afsnit 1.5.

1.5 Rapportering

Tilskudsmodtager udarbejder rapporter i forbindelse med følgegruppemøderne. Rapporterne skal indeholde en kvalitativ beskrivelse af fremdriften i arbejdet, herunder beskrivelser af oplevede barrierer, opståede muligheder og opsamlede erfaringer. Til de første følgegruppemøder ønskes en skitse af værktøjet fremlagt.

I den afsluttende rapport, inkluderes en beskrivelse af skaleringspotentialer ved konceptet, herunder barrierer, muligheder og relevante aktører.

Tilskudsmodtager kan ikke opnå eksklusivitet til projektets resultater, da det er et krav at resultaterne skal være offentligt tilgængelige og open source.

1.6 Lovgivning

Tilskudsmodtager og evt. underdatabehandlere skal overholde til enhver tid gældende lovgivning. Behandling af personhenførbare oplysninger skal overholde databeskyttelsesforordningen jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016, samt databeskyttelsesloven, jf. lov nr. 502 af 23. maj 2018.